

Sierpiński, Wacław

Doroczne Zebranie Uroczyste : dnia 25 listopada 1936 r. : Przemówienie Prezesa T. N. W. Wacława Sierpińskiego

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 29, 65-69

1936

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

VII.

Doroczne Zebranie Uroczyste

dnia 25 listopada 1936 r.

1.

Przemówienie Prezesa T. N. W. Wacława Sierpińskiego.

Panie Ministrze!

Dostojne Zgromadzenie!

Otwierając doroczne Zebranie uroczyste Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, witam Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, prof. Wojciecha Świętosławskiego, którego po raz pierwszy Towarzystwo nasze ma zaszczyt gościć w charakterze kierownika oświaty w Polsce. Towarzystwo nasze cieszy się, że na czele oświaty w naszym Państwie stoi obecnie znakomity uczonek, członek czynny wszystkich czterech najwyższych polskich instytucyj naukowych, Wiceprezes Polskiej Akademii Umiejętności i dawny Wiceprezes naszego Towarzystwa, jak mało kto znający potrzeby i bolączki naszych placówek naukowych. Cieszymy się również, że najbliższym współpracownikiem p. Ministra Świętosławskiego, mającym pod swoją opieką naukę i szkolnictwo wyższe, jest członek Zarządu naszego Towarzystwa i Przewodniczący Wydziału I — p. Minister prof. Józef Ujejski, którego tu mam zaszczyt serdecznie powitać. Ci nasi Koledzy, zajmujący dziś naczelne stanowiska w resorcie oświaty, występowali zawsze solidarnie z naszymi najwyższymi instytucjami naukowymi, gdy te wypowiadały się w sprawach, które uważały za

ważne dla przyszłości nauki i oświaty w Polsce. To też uczeni polscy mają do nich pełne zaufanie i żywią nadzieję, że ich światłe rządy przyniosą wiele pożytku dla naszego Państwa.

Witam Pana Prezydenta m. st. Warszawy Stefana Starzyńskiego, Ich Magnificencje Panów Rektorów, pp. Przedstawicieli różnych towarzystw i instytucyj oraz Szanowną Publiczność, która raczyła tak licznie przybyć na naszą doroczną uroczystość, zaznaczając w ten sposób zainteresowanie się społeczeństwa naszymi sprawami, z czego niezmiernie jesteśmy radzi.

Nasze Zebrania doroczne odbywają się, w myśl Statutu, w rocznicę założenia Towarzystwa, 25 listopada, a więc w czasie, poprzedzającym obrady Sejmu nad budżetem Państwa. Tak się, niestety, składało, że od szeregu lat, rok rocznie, znajdowaliśmy się w tym czasie pod grozą uszczuplenia pozycji na naukę w przyszłym budżecie Państwa. To też dawaliśmy z tego miejsca wyraz naszemu zaniepokojeniu i trosce o byt i należyte funkcjonowanie naszych instytucyj naukowych. W tym roku, po raz pierwszy od szeregu lat, nie potrzebujemy tutaj roztaczać swych żalów, ufni w to, że czynniki decydujące o budżecie rozumieją, że wydatki na naukę należą do konieczności państwowych, które nie mogą być zmniejszane w większym stosunku, niż ogół wydatków na oświatę, oraz, że żadne państwo nie jest w stanie zająć mocarstwowego stanowiska, jeżeli nie posiada własnej, samodzielnej, na wysokim poziomie stojącej i wciąż naprzód postępującej nauki.

Ostatni rok nie był złym dla naszego Towarzystwa pod względem finansowym. Dzięki subwencjom Ministerstwa W. R. i O. P. oraz Funduszu Kultury Narodowej mogliśmy kontynuować nasze wydawnictwa, a nawet rozpocząć niektóre nowe, dzięki zaś darowi 30.000 franków Instytutu Francuskiego, oraz dzięki subwencji z Funduszu Pracy mogliśmy posunąć znacznie prace nad doprowadzeniem do porządku naszej siedziby, o czym szczegółowiej powie p. Sekretarz Generalny.

Wolny w ostatnich czasach od trosk o zdobywanie funduszków na najniezbędniejsze potrzeby naszego Towarzystwa, mógł jego Zarząd, wspólnie z Zarządami trzech pozostałych polskich instytucyj naukowych o charakterze akademii, poświęcić się pracom nad organizowaniem nauki w Polsce. Sprawa ta zasługuje tu na bliższe omówienie.

Istnieją w Polsce cztery instytucje naukowe, których statuty odpowiadają statutom akademii. Są to: Polska Akademia Umiejętności, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Towarzystwo Naukowe we Lwowie i Akademia Nauk Technicznych. Te cztery najwyższe nasze instytucje naukowe utworzyły Komitet Porozumiewawczy, za którego pośrednictwem od kilku lat wspólnie i solidarnie występują we wszystkich ważniejszych dla nauki polskiej sprawach, nie wyłączając spraw budżetowych oraz spraw reprezentacji nauki polskiej za granicą.

Otóż obecnie, pod auspicjami p. Ministra Świątosławskiego, a za zgodą wszystkich zainteresowanych naszych instytucyj naukowych, Komitet Porozumiewawczy powołuje do życia Radę Nauk Ścisłych i Stosowanych, której inauguracja nastąpi za cztery dni w tej sali. Utworzenie owej Rady będzie próbą organizowania i koordynowania pracy naukowej w Polsce, przynajmniej w pewnych dziedzinach. W szczególności do zadań Rady Nauk Ścisłych i Stosowanych będzie należało służyć Rządowi pomocą fachową we wszystkich zagadnieniach, związanych z potrzebami Państwa w zakresie rozwoju nauki lub jej zastosowania, oraz wydawanie opinii we wszelkich sprawach, dotyczących organizacji i rozwoju nauk ścisłych i stosowanych. Przy Radzie utworzone zostały Komitety Naukowe dla poszczególnych nauk ścisłych i stosowanych w liczbie piętnastu, mianowicie; 1) astronomiczny, 2) biologiczny, 3) chemiczny, 4) fizyczny, 5) geodezyjno-geofizyczny, 6) matematyczny, 7) antropologiczny, 8) mineralogiczno-geologiczny, 9) rolniczy, 10) leśny, 11) medyczny, 12) geograficzny, 13) inżyniersko-architektoniczny, 14) mechaniczno-elektrotechniczny, oraz 15) górniczo-hutniczy.

W skład poszczególnych Komitetów Naukowych, które liczą nie więcej niż po kilkanaście osób, wchodzi, prócz reprezentantów najwyższych instytucyj naukowych, również delegaci towarzystw i instytucyj specjalnych n. p.: Towarzystwa Botanicznego, Chemicznego, Fizycznego, Stowarzyszenia Techników, Towarzystw lekarskich, oraz delegaci instytucyj państwowych, zainteresowanych w pracach danego Komitetu. W ten sposób do udziału w pracach Komitetów Naukowych powołane będą w osobach swych delegatów wszystkie zainteresowane czynniki ze wszelkich ośrodków naukowych Polski.

Komitety Naukowe zostały już utworzone i rozpoczęły działalność przygotowawczą, ustalając każdy najpilniejsze swe zadania. Protokoły posiedzeń inauguracyjnych Komitetów Naukowych zostały wydrukowane jako rękopis przez Polską Akademię Umiejętności i tworzą broszurę o kilkudziesięciu stronach.

Oczywiście, przede wszystkim od dalszej działalności Komitetów Naukowych zależeć będzie, czy Rada Nauk Ścisłych i Stosowanych spełni pokładane w niej nadzieje. Ale już sam fakt, że udało się w ciągu kilku miesięcy zmontować instytucję, której powstanie wymagało zgodnych uchwał aż czterech walnych zgromadzeń instytucji naukowych w trzech różnych ośrodkach naukowych Polski, dowodzi, że tam, gdzie chodzi o dobro nauki polskiej i Państwa Polskiego, liczyć można na zgodne współdziałanie i na najlepszą wolę wszystkich polskich uczonych.

Co się tyczy ściślejszych spraw naszego Towarzystwa, to mówić o nich będzie p. Sekretarz Generalny. Ja tu wspomnę tylko o nowej znacznej fundacji, w której posiadanie Towarzystwo nasze obecnie wchodzi. Jeszcze w r. 1912 małżonkowie Józef i Regina Kernbaumowie oraz córka ich Jadwiga, pragnąc uczcić pamięć ś. p. syna ich i brata Mirosława, przedwcześnie zmarłego jednego z pierwszych uczniów Marii Skłodowskiej-Curie, podarowali Towarzystwu Naukowemu Warszawskiemu 10.000 rubli na urządzenie pracowni radiologicznej im. Dra Mirosława Kernbauma. W r. 1916 ofiarodawcy powiększyli swój dar o 35.000 rubli w papierach procentowych. Z daru tego pracownia została utworzona, lecz fundusz, z którego odsetki miały wystarczyć na jej prowadzenie, uległ, niestety, po wojnie dewaluacji, nie z winy, oczywiście, Towarzystwa, ale wskutek ogólnych zarządzeń, nie liczących się bynajmniej z tym, aby uchronić od uszczerbku fundusze, przeznaczone na cele naukowe. Pragnąc jednak zabezpieczyć byt pracowni, p. Józef Kernbaum, poczynając od r. 1928, czynił dalsze ofiary na rzecz pracowni, zwiększając je znacznie w roku bieżącym, tak iż obecnie fundusz żelazny na utrzymanie Pracowni im. ś. p. Mirosława Kernbauma, pochodzący z daru pp. Kernbaumów, wynosi przeszło 165.000 złotych w papierach procentowych. Hojny ten dar zabezpiecza byt Pracowni Radiologicznej naszego Towarzystwa,

poświęconej badaniom naukowym nad fizyką i chemią ciał promieniotwórczych. Czcigodnym ofiarodawcom składam za ich dar w imieniu Towarzystwa Naukowego Warszawskiego najgorętsze podziękowanie.

Pod dobrymi zatem auspicjami rozpoczyna Towarzystwo Naukowe Warszawskie rok trzydziesty swojej działalności.

2.

**Sprawozdanie z czynności Tow. Nauk. Warsz.
za czas od 1 lipca 1935 r. do 30 czerwca 1936 r.,
przedstawione przez Sekretarza Generalnego T-wa,
Stefana Mazurkiewicza.**

Dostojne Zgromadzenie!

Przystępując do sprawozdania z działalności Towarzystwa, pragnę pierwsze słowa mego przemówienia poświęcić pamięci zmarłych w roku ubiegłym członków Towarzystwa:

dnia 9 stycznia 1936 r. zmarł Gabriel Karaffa-Korbut, członek założyciel Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, członek korespondent Polskiej Akademii Umiejętności, znakomity badacz literatury, ofiarodawca cennego księgozbioru, stanowiącego podwalinę naszego Gabinetu Filologicznego, długoletni tego Gabinetu Kierownik;

dnia 3 marca 1936 r. — Zygmunt Mokrzecki, profesor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, członek Czechosłowackiej Akademii Rolnictwa, wybitny entomolog, a zarazem niestrudzony organizator tak ważnej dla rolnictwa akcji zwalczania owadów szkodliwych;

dnia 26 kwietnia 1936 r.—Julian Talko-Hryniewicz, nestor antropologów polskich, profesor honorowy Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek czynny Polskiej Akademii Umiejętności;

dnia 1 września 1936 r. — dr. Stanisław Serkowski, wybitny bakteriolog.

Cześć ich pamięci!

Działalność wydawnicza Towarzystwa Naukowego Warszawskiego w okresie od listopada 1935 r. rozwijała się dość